

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Βελτίωση και υποβάθμιση

Το ακόλουθο διασκευασμένο άρθρο του Κώστα Μπαλάσκα, που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό ΝΕΑ ΠΑΙΔΕΙΑ, τ. 176, 2021, αντλήθηκε στις 22-04-2021 από τον ιστότοπο <https://neapaideia-glossa.gr/articles>.

Η αλλαγή και η εξέλιξη είναι νόμοι της ζωής. Οι συνέπειες είναι αφενός η φθορά και ο θάνατος, αφετέρου η ανανέωση και η βελτίωση των ειδών, των συνθηκών, των θεσμών, δηλαδή των ανθρώπινων κοινωνιών, άρα και του ίδιου του ανθρώπου. Στις κοινωνίες, όμως, όπως και στον άνθρωπο, τα πράγματα είναι περίπλοκα... [...]

Αν εξετάσουμε π.χ. την περίπτωση της ελληνικής δημόσιας εκπαίδευσης, εύκολα θα διαπιστώσουμε τη βελτίωση των πάντων, σε σύγκριση με το παρελθόν, δεν θα μπορέσουμε, όμως, να υποστηρίξουμε και τη βελτίωση της ίδιας της εκπαίδευσης. Μα, θα διαφωνήσει κάποιος, αν ο αριθμός μαθητών κατά τμήμα και η αναλογία διδασκόντων-διδασκομένων μειώθηκε, αν τα μορφωτικά αγαθά εμπλουτίζονται και εκσυγχρονίζονται συνεχώς, αν τα διδακτικά βιβλία έχουν τόσο βελτιωθεί και παρέχονται όλα και σε όλους δωρεάν, αν η εκπαιδευτική τεχνολογία έχει εισαχθεί ως αρωγός¹ της διδασκαλίας, αλλά και ως υποκατάστατο σε δύσκολες συνθήκες, αν η παιδαγωγική σχέση και η διδακτική μεθοδολογία έχουν γίνει πιο προσιτές και φιλικές, όλα αυτά δείχνουν καθαρά ότι η ελληνική εκπαίδευση έχει σαφώς βελτιωθεί. [...]

Η ελληνική εκπαίδευση, βεβαίως, επεκτάθηκε και διευρύνθηκε καταπολεμώντας τον αναλφαβητισμό, δεν αγάγιασε, όμως, με αγάπη τον λαό και κράτησε τις αποστάσεις. Απόχτησε ανέσεις και υλικοτεχνικές υποδομές, μειώθηκε όμως ο ζήλος, το ήθος και η ανθρωπιά, αυξήθηκε η αδιαφορία. Προωθήθηκαν, ασφαλώς, η δημοκρατία, οι ελευθερίες και τα δικαιώματα, παραμελήθηκαν, όμως,

¹ αρωγός: βοηθός

οι υποχρεώσεις και τα καθήκοντα, η πολιτική αρετή, η κοινωνική συνείδηση, ενώ η μάθηση απαξιώθηκε.

Γενικά, διαπιστώνουμε κάτι παράδοξο, ότι η δημόσια εκπαίδευση, ενώ βελτιώθηκε, συγχρόνως υποβαθμίστηκε. Πώς συμβαίνει αυτό το οξύμωρο; Συμβαίνει, διότι η κοινωνία κινείται και μεταβάλλεται συνεχώς ωθούμενη από άλλες δυνάμεις, ισχυρότερες, τις δυνάμεις της αγοράς, οι οποίες ρυθμίζουν τα πάντα, άρα και την εκπαίδευση, τον ρόλο και το χαρακτήρα της. Συμβαίνει, διότι τα παρεχόμενα από την εκπαίδευση μορφωτικά αγαθά είναι αποσπασματικά, αποκομμένα και στεγανά, χωρίς αναφορά στην πραγματική ζωή, χωρίς να συνιστούν μέλη ενός οργανικού γνωστικού συνόλου και χωρίς να μπορούν να πείσουν για την αξία τους, καθώς μάλιστα διδάσκονται από εκπαιδευτικούς συχνά κουρασμένους και απογοητευμένους, αφήνοντας αδιάφορους τους πολλούς μαθητές. Συμβαίνει, διότι η βελτίωση της εκπαίδευσης συνίσταται συνήθως σε «μπαλώματα» εκσυγχρονισμού και εξωραϊσμού² και όχι σε ριζικές αλλαγές ουσίας, που θα συνδέσουν την εκπαίδευση με τη ζωή του ανθρώπου και τις κοινωνικές απαιτήσεις.

A3. Στο κείμενο τονίζεται το παράδοξο της ταυτόχρονης βελτίωσης και υποβάθμισης της εκπαίδευσης. Ποιοι είναι οι λόγοι που οδηγούν σ' αυτή τη διαπίστωση; Πώς μπορούν οι εκπαιδευτικοί να συμβάλλουν μέσα από τον ρόλο τους στην ουσιαστική αναβάθμιση του σύγχρονου σχολείου; Να καταθέσεις τις απόψεις σου σε ομιλία 200-250 λέξεων που θα εκφωνήσεις στη Βουλή των Εφήβων.

Μονάδες 25

B. Λογοτεχνικό κείμενο

MARY WEBB (1881-1927)

Το ακριβό φαρμάκι (απόσπασμα)

Η Μ. Webb χαρακτηρίστηκε, μετά τον θάνατό της, ως «παραγνωρισμένη μεγαλοφυΐα». Το 1924 δημοσίευσε το βιβλίο της με τίτλο «Το ακριβό φαρμάκι» (εκδ. Νεφέλη, 1986, μετάφραση Άννας Σικελιανού).

² εξωραϊσμού: ωραιοποίησης

Οι Μπεγκιντλύ ζούσαν στο Πλας και στο σπίτι τους, μισό υπόγειο και μισό κτιστό, έμαθα να διαβάζω. Θα παραξενευτείτε πώς μια γυναίκα της σειράς μου ξέρει να διαβάζει και να γράφει και να διηγείται όλα αυτά τα πράγματα μες σε βιβλίο. Κι αλήθεια, όταν ήμουν μικρή, λίγες κυρίες ήτανε άξιες να ορنيθοσκαλίσουν τίποτε άλλο πέρα από 'να ερωτικό γράμμα, άλλες πάλι μπορούσαν ίσα ίσα να γράψουν πάνω στα βάζα του γλυκού «κυδώνι ή μήλο» κι άλλες ίδρωναν ώσπου να γράψουν τ' όνομά τους στο μητρώο των γάμων. Πόσες δεν ήρθαν να με παρακαλέσουν να γράψω γράμματα για τον καλό τους και τι πικρή δουλειά να γράφεις με τη λαχτάρα της δικής σου καρδιάς, ερωτικά γράμματα γι' άλλες γυναίκες.

Χωρίς τον γέρο-Μπεγκιντλύ δεν θα τα 'βγαζα ποτέ πέρα μ' αυτή την ιστορία. Μ' έμαθε να διαβάζω, να γράφω και να μετρώ. [...] Πιστεύω σήμερα πως από μια μοναδική χάρη της Θείας Δύναμης ο Μπεγκιντλύ σκέφθηκε να με μάθει γράμματα. Μόλις έμαθα να γράφω, έφτιαξα ένα τετράδιο με πάνινο ξώφυλλο και κάθε Κυριακή έγραφα τις καλές στιγμές ή τα ευχάριστα γεγονότα της εβδομάδας, για να τα θυμάμαι. Κι αν ήρθαν μέρες δύστυχες και ταραγμένες για με, τις έγραψα κι αυτές κι αλάφρωσε η καρδιά μου. Κι όταν ο Πάστορας ακούοντας τα ψέματα που διαδίδανε σε βάρος μου με παρακάλεσε να γράψω ένα βιβλίο μ' όσα θυμόμουνα και να βάλω μόνο την αλήθεια και τίποτ' άλλο, μπόρεσα και φρεσκάρησα τις θύμησές μου, διαβάζοντας ό,τι είχα σημειώσει κάθε Κυριακή. Τέλος, όλα πέρασαν τώρα, η συμφορά καθώς κι ο αγώνας. Ο καιρός μαλάκωσε όπως σ' αυτές τις γλυκιές νύχτες που ακολουθούν τη χιονιά και το στερέωμα είναι γαλάζιο και τ' αρνάκια βελάζουν. Κάθομαι πλάι στο τζάκι με τη Βίβλο κοντά μου, είμαι πια μια γριά και κουρασμένη γυναίκα που έχει ένα έργο ν' αποτελειώσει πριν καληνυχτίσει αυτό τον κόσμο.

B3. Να επιλέξεις ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Η ηρωίδα εκφράζει την ευγνωμοσύνη της που κατάφερε να «μάθει γράμματα». Πώς αξιοποίησε αυτές τις γνώσεις στη ζωή της; Ποια σημασία έχουν για τη δική σου ζωή τα «γράμματα»;

ή

2. Η Mary Webb υπήρξε πρωτοπόρα γυναίκα για την εποχή της, όχι μόνο γιατί έμαθε γραφή κι ανάγνωση, αλλά και γιατί κατάφερε να γίνει συγγραφέας. Αξιοποιώντας στοιχεία από το απόσπασμα, γράφεις ένα σχετικό αφιέρωμα γι' αυτήν στο προσωπικό σου ιστολόγιο, με αφορμή την «Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας». Να δώσεις τίτλο στο κείμενό σου.

Μονάδες 25